

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

ફર્સ્ટ અપીલ નં.૨૮૨૩/૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી. બી. શાહ

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
૫.	દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવું કે નહિ?	

=====

શૈલેષકુમાર ભાઈલાલભાઈ શાહ અને ૩....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

જીતેન્દ્રકુમાર વસંતભાઈ જાધવ અને ૩....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નંબર ૧ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ મિસ્ટર એમટીએમ હકીમ

પ્રતિવાદી(ઓ) નંબર ૪ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ મિસીસ વાસવદત્તા ભટ્ટ

પ્રતિવાદી(ઓ) નંબર ૩ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ મિસ લીલુ કે. ભાયા

પ્રતિવાદી(ઓ) નંબર ૧-૨ માટે નોટિસ બજવણી થયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી. બી. શાહ

તારીખ: ૧૮/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ)

=====

૧. હાલની અપીલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એમએસીપી નંબર ૧૭૭૧/૮૫ માં પસાર

કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને એવોર્ડ સામે દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા ટ્રિબ્યુનલે વાર્ષિક ૭.૫% ના દરે વ્યાજ સાથે રૂ. ૬,૦૧,૦૦૦/- નું વળતર મંજૂર કરેલ છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી જણાય છે કે ૧૬/૦૭/૧૯૯૫ ના રોજ, મૃતક અને અન્ય ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ રજીસ્ટ્રેશન નંબર જીજે૬-એ-૧૦૭૯ ધરાવતી મારુતિ વેનમાં અમદાવાદથી વડોદરા તરફ મુસાફરી કરી રહ્યા હતા. સદર મારુતિ વેન જ્યારે પીપળજ ચોકડી નજીક પહોંચી, ત્યારે સાંજના આશરે ૪.૩૦ વાગ્યે, સામેની બાજુથી નંબર જીજે૧-ઝેડ-૪૮૪૩ ધરાવતી એક એસટી બસ આવી અને મારુતિ વેન સાથે અથડાઈ. તેના પરિણામે, મૂળ કલેઈમન્ટના પત્ની જયશ્રીબેન તથા અન્ય સગીર વ્યક્તિઓ સનિલકુમાર અને જયશ્રીબેનને નાની-મોટી ઈજાઓ થઈ અને તેઓ ઈજાઓના કારણે મૃત્યુ પામ્યા. સદર અકસ્માતને કારણે ૧૯૯૫ ના એમએસીપી નંબર્સ ૧૭૭૧, ૧૭૭૨, ૧૭૭૯ અને ૧૭૮૦ ના વિવિધ કલેઈમ પિટિશનો ઉદ્ભવ્યા. જોકે, હાલના કેસમાં, આપણે એમએસીપી નંબર ૧૭૭૧/૯૫ સાથે સંબંધ ધરાવતા હોવાથી, અન્ય પિટિશનોની વિગતો અંગે વિચારણા કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ એટલો ઉલ્લેખ કરવો પૂરતો છે કે મૃતક જયશ્રીબેનના કાયદેસરના વારસદારોએ રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦/- ના વળતર માટે કલેઈમ પિટિશન એમએસીપી નંબર ૧૭૭૧/૯૫ દાખલ કરેલ છે. ટ્રિબ્યુનલે કાર્યવાહીના અંતે, ઉપર ઉલ્લેખિત ચુકાદો અને એવોર્ડ પસાર કર્યો. આ સંજોગોમાં, આ માનનીય અદાલત સમક્ષ હાલની અપીલ છે.

૩. અમે અપીલકર્તાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ મિસ્ટર મોહસીન હકીમ, સામાવાળા નંબર ૪ તરફથી મિસ ભટ્ટ, સામાવાળા નંબર ૩ તરફથી મિસ ભાયા વતી મિસ હિંગોરાણીને સાંભળ્યા. અન્ય સામાવાળાઓને નોટિસ બજવણી થયેલ છે પરંતુ તેમની તરફથી કોઈ ઉપસ્થિત નથી.

૪. અપીલકર્તાઓ વતી મિસ્ટર હકીમ દ્વારા એવું કારણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ વળતરની રકમ ખૂબ જ ઓછી છે. ટ્રિબ્યુનલે સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો ધ્યાને ન લઈને ભૂલ કરી છે અને તેથી, મૃતક ચુટીઆઈ, એનએસસી, વગેરે માટે કમિશન એજન્ટ તરીકે કામ કરતા હતા અને તેમની આવક ચેક દ્વારા પ્રાપ્ત થતી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, ટ્રિબ્યુનલે વધુ વળતર આપવું જોઈતું હતું.

૫. જ્યારે, એસટી કોર્પોરેશન અને ઈન્સ્યોરન્સ કંપની તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલે રજૂઆત કરી હતી કે વળતર યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે અને તેમાં કોઈ વધારાની જરૂર નથી.

૬. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા એવોર્ડનું અવલોકન દર્શાવે છે કે રેકૉર્ડ પર એવું આવ્યું છે કે મૃતક ચુટીઆઈ, એનએસસી, વગેરેની વિવિધ બચત

યોજનાઓમાં કમિશન એજન્ટ તરીકે કામ કરીને આવક મેળવતા હતા અને ટ્રિબ્યુનલે જણાવ્યું કે તેમણે કોઈ ઈન્કમ ટેક્સ રિટર્ન ફાઈલ કર્યું ન હતું અને તેથી, કાલ્પનિક આવક આંકવામાં આવી હતી. વાસ્તવમાં, જો વર્ષ ૧૯૯૫-૧૯૯૬ માટેના સંબંધિત વર્ષ માટે ઈન્કમ ટેક્સ એક્ટ હેઠળની કરમુક્તિ મર્યાદા ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો તે રૂ. ૪૦,૦૦/- હતી. અમારા મતે, પોસ્ટ ઓફિસ વિભાગ તેમજ ચુટીઆઈ દ્વારા ઈસ્યુ કરાયેલા ચેક દ્વારા જો કુલ આવક રૂ. ૧ લાખથી વધુ હોય તો પણ, એમ કહી શકાય નહીં કે મૃતક કરપાત્ર મર્યાદાથી વધુ આવક મેળવતા હતા. કારણ એ છે કે ઈન્કમ ટેક્સની જવાબદારી ચોખ્ખી આવક પર હોય છે અને કુલ આવક પર હોતી નથી. એકવાર એ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે કે ઈન્કમ ટેક્સ ચૂકવવાની કરપાત્ર જવાબદારી ચોખ્ખી આવક પર હોય છે અને કુલ આવક પર હોતી નથી, ત્યારે મૃતકની કુલ આવક રૂ. ૧ લાખથી વધુ હોય તો પણ, એ ધ્યાને લેવું પડે કે ચોખ્ખી આવક કરમુક્તિ મર્યાદા સુધીની હતી અને કુલ આવકનો બાકીનો ભાગ વ્યવસાયિક ખર્ચાઓ પાછળ ઉપયોગમાં લેવાતો હતો. ટ્રિબ્યુનલે એક તરફ એવું તારણ કાઢ્યું કે કાલ્પનિક આવક ધ્યાને લેવાની છે, પરંતુ ત્યાર પછી, ટ્રિબ્યુનલે માસિક રૂ. ૫,૦૦/- ની આવક આંકી, જે અમારા મતે ભૂલભરેલી કહી શકાય કારણ કે, અગાઉ અવલોકન કર્યા મુજબ, કરપાત્ર મર્યાદા અથવા કરમુક્તિ રૂ. ૪૦,૦૦/- સુધીની હતી. જો મૃતકની આવક વાર્ષિક રૂ. ૪૦,૦૦/- ગણવામાં આવે, તો માસિક રૂ. ૩,૩૩૩/- થાય અને તેને આશરે રૂ. ૩,૩૫૦/- કરી શકાય.

૭. અમારા મતે, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૧૨૧ પર અહેવાલ થયેલ સરલા વર્મા વિરુદ્ધ દિલ્લી ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન અને અન્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા મુજબ મૃતકની ભવિષ્યની આવકના પાસા પર વિચાર ન કરીને પણ ટ્રિબ્યુનલે ભૂલ કરી છે. એ હકીકત ધ્યાનમાં લેતા કે રેકૉર્ડ પર આધારભૂત પુરાવો આવ્યો હતો કે મૃતક કમિશન એજન્ટ તરીકે કુલ આવક પેટે રૂ. ૧ લાખથી વધુની નિયમિત આવક ધરાવતા હતા, જો કે તેમણે ઈન્કમ ટેક્સ રિટર્ન ફાઈલ કર્યું ન હોવાથી અથવા કોઈ ઈન્કમ ટેક્સ ચૂકવ્યો ન હોવાથી આવક કરપાત્ર મર્યાદાથી વધુ ન હતી, અમારા મતે ભવિષ્યની આવક અગાઉ આંકવામાં આવેલી રૂ. ૩,૩૫૦/- ની ચોખ્ખી આવકના ૫૦% સુધી ધ્યાને લઈ શકાય. તદનુસાર, જો ભવિષ્યની આવક પેટે ૫૦% ઉમેરવામાં આવે, તો ભવિષ્યની આવક સહિતની આવક માસિક રૂ. ૫,૦૨૫/- થશે અને વાર્ષિક રૂ. ૬૦,૩૦૦/- થશે. ટ્રિબ્યુનલે એવા આધાર પર અંગત ખર્ચ પેટે ૪૦% નો ઘટાડો કર્યો છે કે મૃતક કમિશન એજન્ટ તરીકે કામ કરતા હોવાથી, તેમણે વ્યાવસાયિક કામ માટે વધુ ખર્ચ કરવો પડતો હશે. અમારા મતે, ટ્રિબ્યુનલનો આવો અભિગમ ભૂલભરેલો હતો કારણ કે વ્યાવસાયિક કામ ચલાવવા માટેના ખર્ચથી વિપરીત રીતે અંગત ખર્ચને ધ્યાનમાં લેવાનો હોય છે. જ્યાં સુધી વ્યવસાય ચલાવવા માટેના ખર્ચનો સંબંધ છે, તેને કુલ આવકમાંથી બાદ કરવાનો હોય છે અને ત્યાર પછી જ ચોખ્ખી આવક ધ્યાને લેવાની હોય છે.

જ્યારે, અંગત ખર્ચ વ્યક્તિના પોતાના માટે હોય છે અને વ્યવસાય ચલાવવા માટે કે અન્યથા હોતો નથી. ઉપર મુજબના સરલા વર્માના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા મુજબ, અંગત ખર્ચ પેટે ૧/૩ રકમ બાદ કરી શકાય અને આવી ૧/૩ રકમ રૂ. ૨૦,૧૦૦/- થશે અને જો તેને ઉપરોક્ત રૂ. ૬૦,૩૦૦/- ની રકમમાંથી બાદ કરવામાં આવે, તો તે વાર્ષિક રૂ. ૪૦,૨૦૦/- થશે. ટ્રિબ્યુનલે ૧૬ નો ગુણક લાગુ કર્યો છે જે ઉપર મુજબના સરલા વર્માના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અપાયેલા અભિપ્રાયને અનુરૂપ છે અને તદનુસાર, જો ૧૬ નો ગુણક ધ્યાને લેવામાં આવે, તો આર્થિક નુકસાન માટે રૂ. ૬,૪૩,૨૦૦/- ની રકમ ધ્યાને લઈ શકાય.

૮. અપીલકર્તાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ મિસ્ટર હકીમે એવી દલીલ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો કે મૃતકને રૂ. ૧ લાખથી વધુની કુલ આવક પ્રાપ્ત થતી હોવાથી, આ અદાલત આવક આંકવાના હેતુ માટે સદર આંકડાને ધ્યાને લઈ શકે છે અને કરમુક્તિ મર્યાદાને ધ્યાને લીધા પછી, આ અદાલત ઈન્કમ ટેક્સની જવાબદારી પેટે ૧૦% ના ઘટાડાનો વિચાર કરી શકે છે અને જો આવું ફોર્મ્યુલા અપનાવવામાં આવે, તો આવક આ અદાલત દ્વારા આંકવામાં આવેલ રૂ. ૩,૩૫૦/- કરતાં વધુ થશે.

૯. અમારા મતે, સદર પ્રયત્નને બે કારણોસર સ્વીકારી શકાય નહીં, એક એ છે કે

જ્યારે કોઈ વ્યક્તિએ આર્થિક નુકસાનના શીર્ષક હેઠળ વળતરના પાસા પર વિચાર કરવાનો હોય ત્યારે કુલ આવકને ક્યારેય આવક તરીકે ગણી શકાય નહીં. વ્યવસાય કે ધંધામાંથી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મેળવવામાં આવતી ચોખ્ખી આવક હંમેશા ધ્યાને લેવાની હોય છે. બીજું પાસું એ છે કે વર્ષ ૧૯૯૬-૧૯૯૭ માં રૂ. ૪૦,૦૦/- થી વધુ અને રૂ. ૬૦,૦૦/- સુધીની આવક માટે, એટલે કે વધુ રૂ. ૨૦,૦૦/- માટે કરપાત્ર જવાબદારી ૧૫% હતી. જ્યાં સુધી ચોખ્ખી આવક પર ન પહોંચાય, ત્યાં સુધી કુલ આવક પર વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા જે ફોર્મ્યુલાની દલીલ કરવામાં આવી છે તેને સ્વીકારી શકાય નહીં.

૧૦. અપીલકર્તાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ મિસ્ટર હકીમે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે મૃતક કમિશન એજન્ટ તરીકે કામ કરતા હોવાથી, તેઓ તેમની માનદ સેવા દ્વારા પરિવારમાં યોગદાન આપતા જ હોવા જોઈએ. પુત્રના માતા અને પતિના પત્ની એવા મૃતક દ્વારા આપવામાં આવેલી માનદ સેવા માટે કંઈક ઉમેરો કરવો યોગ્ય છે.

૧૧. અમારા મતે, જો એવો કેસ હોત કે જ્યાં કોઈ સ્ત્રી અથવા મૃતક ગૃહિણી તરીકે કામ કરતા હોય, તો પરિવારને તેમની માનદ સેવાના હેતુ માટે બાબત અલગ સ્તર પર અને અલગ વિચારણા પાત્ર હોઈ શકત, પરંતુ કામ કરતી મહિલાના કેસમાં આવો સિદ્ધાંત લાગુ કરી શકાય નહીં. જો મહિલા કામ કરતી

હોય અને પોતાના વ્યવસાયમાંથી નોંધપાત્ર રકમ કમાતી હોય, તો માનદ સેવા પેટે કોઈ આર્થિક નુકસાન ઉમેરવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. જો આવો સિદ્ધાંત કામ કરતી મહિલાને લાગુ કરવામાં આવે, તો કોઈ એમ પણ કહી શકે કે તે કામ કરતા પુરુષને પણ સમાન રીતે લાગુ પડશે જે પરિવારની સંભાળ રાખે છે. આ સંજોગોમાં, અમને જણાય છે કે ઉપરોક્ત દલીલ સ્વીકારી શકાય નહીં.

૧૨. વધુમાં એવું જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલે આયુષ્યની અપેક્ષા પેટે માત્ર રૂ. ૧૦,૦૦/- અને લોસ ઓફ કન્સોર્ટિયમ પેટે રૂ. ૧૦,૦૦/- મંજૂર કર્યા છે, જે હકીકતો અને સંજોગો અને ખાસ કરીને તાજેતરના પ્રવાહને ધ્યાનમાં લેતા, અમને ઓછી બાજુ પર જણાય છે. ગમે તે હોય, અકસ્માતની તારીખ ૧૬/૦૭/૧૯૯૫ છે અને તેથી, અમને જણાય છે કે આયુષ્યની અપેક્ષા અને લોસ ઓફ કન્સોર્ટિયમના સંયુક્ત શીર્ષકો હેઠળ રૂ. ૫૦,૦૦/- મંજૂર કરવા યોગ્ય રહેશે. ટ્રિબ્યુનલે અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ પેટે રૂ. ૫,૦૦/- ની રકમ પણ મંજૂર કરી છે જેમાં અમને હસ્તક્ષેપ કરવા માટેનું કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૧૩. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતા, મૂળ કલેઈમન્ટ્સ આર્થિક નુકસાન પેટે રૂ. ૬,૪૩,૨૦૦/- + આયુષ્યની અપેક્ષા અને કન્સોર્ટિયમ પેટે રૂ. ૫૦,૦૦/- + અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ પેટે રૂ. ૫,૦૦/-, કુલ રૂ. ૬,૯૮,૨૦૦/- ના વળતર માટે હકદાર બનશે. જ્યારે કે, ટ્રિબ્યુનલે રૂ.

૬,૦૧,૦૦/- નું વળતર મંજૂર કર્યું છે, જે ભૂલભરેલું છે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, મૂળ કલેઈમન્ટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ વળતર કરતાં રૂ. ૯૭,૨૦૦/- ના વધારાના વળતર માટે હકદાર બનશે.

૧૪. હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા અને અહીં ઉપર કરવામાં આવેલી ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતા, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે મૂળ કલેઈમન્ટ રૂ. ૬,૯૮,૨૦૦/- ના વળતર (રૂ. ૯૭,૨૦૦/- નું વધારાનું વળતર) માટે હકદાર બનશે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ વ્યાજ ૭.૫% છે, જે વ્યાજબી જણાય છે. એસટી કોર્પોરેશન અને ઈન્સ્યોરન્સ કંપની વચ્ચેની જવાબદારીની વહેંચણી સમાન રહેશે.

૧૫. તેથી, ટ્રિબ્યુનલનો ચુકાદો અને એવોર્ડ તદનુસાર સુધારેલ ગણાશે. એવું અવલોકન અને નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે વળતરની વધારાની રકમ, અરજીની તારીખથી રકમ ચૂકવવામાં આવે અથવા જમા કરવામાં આવે ત્યાં સુધી વાર્ષિક ૭.૫% ના દરે સંચિત વ્યાજ સાથે, આ અદાલતના હુકમની નકલ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં જમા કરાવવાની રહેશે.

૧૬. અપીલ ઉપરોક્ત મર્યાદા સુધી આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

(જયંત પટેલ, ન્યાયમૂર્તિ)

(જી. બી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

નિજોચ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.